

**Liperin kunnan lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle
laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta, VN/24069/2026**

Kunnanhallitus 05.10.2026 § 172
477/03.00.00/2026

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta.

Tausta

Sähköverkkoon liittämisen kysyntä on kasvanut merkittävästi sähköistymisen, uusiutuvan energian tuotannon lisääntymisen sekä uudentyyppisen sähkönkulutuksen ja sähkövarastoinnin yleistymisen myötä. Sähköverkot ovat paikoitellen ruuhkautuneet niiden aktiivisesta kehittämisestä huolimatta.

EU:n sähkömarkkinalainsäädännössä asetetaan siirto- ja jakeluverkonhaltijoille yleinen velvoite varmistaa kolmansien osapuolten syrjimätön pääsy verkkoihinsa. Samalla jäsenvaltioille ja sääntelyviranomaisille jätetään liikkumavaraa liittymismenettelyjen yksityiskohtien suunnittelussa, jotta järjestelmien erityispiirteet voidaan ottaa huomioon. EU:n sähkömarkkinalainsäädännössä ei edellytetä, että liittämistä koskevat tarjouspyynnöt käsiteltäisiin saapumisjärjestyksessä. Jäsenvaltiot ja kansalliset sääntelyviranomaiset voivat ottaa käyttöön muita sääntöjä, joita verkonhaltijoiden on sovellettava, edellyttäen, että säännöt ovat syrjimättömiä ja avoimia ja perustuvat objektiivisiin sekä teknisesti ja taloudellisesti perusteltuihin kriteereihin.

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on turvata sähköverkon kapasiteetin tarkoituksenmukainen ja tehokas hyödyntäminen kilpailevien tarpeiden kesken tilanteessa, jossa sähköverkon kapasiteetista on niukkuutta.

Sähkömarkkinalakiin lisättäisiin säännökset etusijamenettelystä, jota verkonhaltijan olisi sovellettava sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen liittymistä koskevien tarjouspyyntöjen käsittelyssä. Tarjouspyynnöt sijoitettaisiin neljään etusijaryhmään liittymän tehon ja käyttötarkoituksen perusteella. Etusijamenettelyä ei sovellettaisi sähkön tuotantoon.

Etusijamenettely kannustaisi suurten sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen sijoittamiseen alueelle, jossa sähköverkon kapasiteetista ei ole niukkuutta. Alueilla, joilla kapasiteetista on niukkuutta, suurten sähkönkäyttökohteiden liittyjät voisivat parantaa

liittymistä koskevan tarjouspyyntönsä asemaa sitoutumalla tarjoamaan sähkömarkkinoille joustavaa sähköntuotantokapasiteettia tai kattamalla osan sähkönkulutuksestaan samalla alueella sijaitsevalla uudella sähköntuotannolla. Tarjouspyyntöjen käsittelyssä otettaisiin huomioon lisäksi sähkönkäyttökohteen tai sähkövaraston kehitysaste.

Etusijaryhmä ja etusijajärjestys määrittäisivät sen, missä järjestyksessä verkonhaltija tarjoaa sähköverkon kapasiteettia ja kehittää sähköverkkoaan silloin, kun kapasiteettia ei voida tarjota kaikille liittyjille samanaikaisesti.

Ehdotuksella ei rajoitettaisi verkkoon pääsyä. Verkonhaltijoiden liittämismahdollisuus säilyisi ennallaan, eikä esitys vaikuttaisi siihen, kenellä on oikeus liittyä sähköverkkoon.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027. Lakia sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen liittymistä koskeviin tarjouspyyntöihin, joiden perusteella ei ole tehty sitovaa ehdollista liittymisopimusta tai liittymisopimusta. Verkonhaltijan olisi käsiteltävä muiden kuin ylimpään etusijaryhmään kuuluvien liittyjien liittymistä koskevat tarjouspyynnöt etusijaryhmäkohtaisissa erissä ensimmäisen kerran viimeistään 31.12.2027.

Liperin kunnan lausunto:

Ehdotetun etusijamenettelyn tavoitteena on ohjata suuria sähkönkäyttäjiä alueille, joilla verkossa on kapasiteettia ja mahdollisuus liittää uutta sähköntuotantoa. Rajallisen kapasiteetin tehokas hyödyntäminen on sinällään ymmärrettävä tavoite.

Menettely vaarantaa kuitenkin alueellisen yhdenvertaisuuden Suomessa ja siihen liittyy useita riskejä, joiden vaikutusarviot jäävät esityksessä melko vaatimattomiksi. Etusijakriteereiden tulisi huomioida alueelliset erityisolosuhteet. Esitetty menettely suosii esimerkiksi alueita, joilla tuulivoimaa voidaan rakentaa ilman puolustusvoimista johtuvia rajoitteita. Lakiluonnos onkin ristiriidassa Itä-Suomen erityisten kehittämistavoitteiden kanssa.

Jo tällä hetkellä sähköintensiiviset hankkeet suuntautuvat voimakkaasti Länsi-Suomeen muun muassa sen takia, että Itä-Suomessa tuulivoiman rakentaminen on olennaisesti vaikeampaa. Toisekseen Pohjois-Karjala on sähkön saatavuuden osalta 110 kilovoltin verkon varassa todennäköisesti jopa vuoteen 2033 asti. Sähkön saatavuusongelmat karkoittavat alueelta jo nyt potentiaalisia sähköintensiivisiä hankkeita. Esitetty etusijamenettely vahvistaisi entisestään tätä negatiivista kierrettä ja alueellista eriarvoisuutta. Itä-Suomen elinvoiman säännöspohjaista heikentämistä ei voida pitää hyväksyttävänä.

Ennen etusijamenettelyn käyttöönottoa, tulee löytää ratkaisu esimerkiksi tuulivoimarakentamisen esteisiin ja varmistua siitä, ettei alueiden eriarvoisuutta säännöspohjaisesti vahvisteta. Lisäksi tulee varmistua siitä, että perusteet siirtoverkkokapasiteetin kehittämisestä säilyvät myös Pohjois-Karjalassa, josta edelleen puuttuu 400 kilovoltin verkko. Lain jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota laajempaan vaikutusten arviointiin.

Siirtymäajan tulisi olla riittävän pitkä, jotta kunnille, joissa on esimerkiksi datakeskushankkeita ei aiheutuisi merkittäviä taloudellisia tappioita. Suomen yksi vahvuus kansainvälisten toimijoiden näkökulmasta on ollut ennakoitava lainsäädäntö. Esitetty etusijamenettelyn käyttöönotto vieläpä erityisen nopealla aikataululla osaltaan heikentäisi tätä ja antaisi esimerkiksi muille Pohjoismaille selvän kilpailuedun.

Jos lakiesitys tulisi voimaan esitetyn mukaisesti jo 1.1.2027, eikä siihen sisältyisi merkittävän pitkää siirtymäaikaa, tulisi valtion korvata kunnille lakiesityksestä aiheutuvat tappiot nykylainsäädännön mukaisesti valmisteltujen hankkeiden peruuntuessa. Korvausten tulisi huomioida jo aiheutuneiden kustannusten lisäksi myös sähköintensiivisten hankkeiden tulevien vuosien tuottojen menetykset tilanteissa, joissa yllättäen tehty lakimuutos vaikuttaa hankkeiden toteutumiseen.

Liperin kunnan kannalta esitys pahimmillaan vaarantaisi pitkään valmistelussa olleen mittavan datakeskusinvestoinnin. Maanvuokrasopimus ja esikauppakirja allekirjoitettiin heinäkuussa 2026 ja ne koskevat noin 9 hehtaarin aluetta juuri valmistuneella teollisuusalueella, jonka kaava mahdollistaa suoraan datakeskuksen. Toimijan odotetaan jättävän rakentamislupa loppuvuoden aikana. Kyse on toimijan ilmoituksen mukaan 800 miljoonan euron kokonaisinvestoinnista, mikä on koko maakunnan mittakaavassa merkittävä.

Datakeskusinvestoinnit mahdollistaisivat alueelle suunniteltujen uusituvien energiatuotantohankkeiden käynnistymiset. Huoltovarmuuden kannalta hajautettu energiantuotanto oli paljon kriisinkestävämpi kuin lakiesityksestä pahimmillaan aiheutuva malli, jos energiantuotanto keskittyy vain tiettyyn osiin maata.

Mikäli lakiesityksen valmistelua päätetään jatkaa, on sen voimaantuloa siirrettävä, jotta pitkään valmistellut hankkeet on mahdollista toteuttaa viivytyksettä.

Vaikutusten arviointi	Toteutuessaan esitetyssä muodossa laki muodostaisi Liperin kunnalle ja laajemmin koko Itä-Suomelle merkittävää haittaa ja vahvistaisi alueellista eriarvoisuutta. Sähköintensiiviset hankkeet painottuisivat entistä enemmän Länsi-Suomeen ja olemassa oleva alueellinen epäsuhta vahvistuisi edelleen. Liperin osalta lakiesitys vaarantaisi pitkään valmistellun datakeskushankkeen toteutumisen.
Valmistelija	Kunnanjohtaja
Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Liperin kunnanhallitus antaa yllä olevan lausunnon lakiluonnokseen sähkömarkkinalain muuttamisesta.
Päätös	Hyväksyttiin päätösehdotus.
Ote Lisätietoja	Lausuntopalvelu kunnanjohtaja p. 040 464 6663